

СТРУКТУРНІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ СУБ'ЄКТІВ СФЕРИ ОБІГУ

Ткаченко Сергій Олександрович
кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри соціальних та економічних дисциплін
Харківський національний університет внутрішніх справ
пр. Льва Ландау, 27, Харків, 61080, Україна
e-mail: sergey_tkachenko@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-5816-4185

Метою статті є класифікаційне обґрунтування суб'єктів сфери обігу товарів, що обумовлюється значною їх розмаїтістю, яка пов'язана зі змістом процесів просування кінцевого продукту від постачальника до споживача через систему складів, інформаційного забезпечення ринку, фінансування виробників, надання послуг, що супроводжують рухи товару, подальшого обслуговування, участі держави в регулюванні товарного ринку.

В статті обґрунтовано систему діяльності суб'єктів господарювання сфери обігу, як взаємопов'язаний комплекс, який містить структури, що забезпечують посередницьку діяльність, спрямовану на взаємодію через створення ринкових інститутів.

Розвинуто класифікацію суб'єктів оптової торгівлі, до якої віднесено брокерів, консигнаторів, суб'єктів підприємництва, що здійснюють реалізацію за каталогами. Визначено специфіку їх діяльності.

Доведено, що транспортне забезпечення товарних ринків виступає однією з найважливіших умов позитивної динаміки економічного росту і динамічного розвитку економіки сфери обігу, а за змістом своєї діяльності складське господарство тісно пов'язане з діяльністю транспортних організацій, які являють собою самостійний суб'єкт сфери обігу товарів.

Доведено, що до найважливіших елементів державного регулювання в сфері обігу можна віднести стратегічне прогнозування й планування соціально-економічного розвитку, включаючи розвиток споживчого ринку, заохочення конкуренції, підтримку малого бізнесу, комплекс заходів з регулювання політики ціноутворення, системи оподаткування суб'єктів господарювання тощо.

Вдосконалено функції суб'єктів сфери обігу, що обумовлено розвитком товарного ринку й розширенням сфери використання інструментів менеджменту та маркетингу в діяльності суб'єктів господарювання, в тому числі і логістичний інструментарій.

Запропоновано основні функції суб'єктів сфери обігу підрозділяти залежно від суб'єкта впливу (споживачі, виробники, суспільство в цілому) і від використовуваних інструментів (логістичні й маркетингові).

Ключові слова: сфера обігу, система регулювання, логістична діяльність, транспортне забезпечення, прогнозування.

JEL Classification: L20; L81; L91.

СТРУКТУРНЫЕ СВЯЗИ СУБЪЕКТОВ СФЕРЫ ОБРАЩЕНИЯ

Ткаченко Сергей Александрович
кандидат экономических наук, доцент,
заведующий кафедрой социальных и экономических дисциплин
Харьковский национальный университет внутренних дел
пр-т. Льва Ландау, 27, Харьков, 61080, Украина
e-mail: sergey_tkachenko@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-5816-4185

Целью статьи является классификационное обоснование субъектов сферы обращения товаров, что обусловлено значительной их разнообразием, которое связано с содержанием процессов продвижения конечного продукта от поставщика к потребителю через систему

складов, інформаційного забезпечення ринку, фінансування виробників, надання послуг, супутнього руху товару, подальшого обслуговування, участі держави в регулюванні товарного ринку.

В статті обґрунтована система діяльності суб'єктів господарювання сфери обігу, як взаємопов'язаний комплекс, який включає структури, які забезпечують посередницьку діяльність, направлену на взаємодію через створення ринкових інститутів.

Визначено класифікація суб'єктів оптової торгівлі, до якої віднесені брокери, консигнатори, суб'єкти підприємництва, що здійснюють реалізацію по каталогах.

Доказано, що транспортне забезпечення товарних ринків виступає одним з найважливіших умов позитивної динаміки економічного зростання та динамічного розвитку сфери обігу, а діяльність складського господарства тісно пов'язана з діяльністю транспортних організацій, які представляють собою самостійний суб'єкт сфери обігу.

Визначено, що до найважливіших елементів державного регулювання в сфері обігу можна віднести стратегічне прогнозування та планування соціально-економічного розвитку, включаючи розвиток ринку споживачів та конкуренції, підтримку малого бізнесу, комплекс заходів по регулюванню політики ціноутворення, системи оподаткування суб'єктів господарювання тощо.

Вдосконалено функції суб'єктів сфери обігу, які обумовлені розвитком товарного ринку та розширенням сфери використання інструментів менеджменту та маркетингу в діяльності суб'єктів господарювання, зокрема та логістичний інструментарій.

Представлено основні функції суб'єктів сфери обігу розподіляти в залежності від суб'єкта дії (споживачі, виробники, суспільство в цілому) та використовуваних інструментів (логістичні та маркетингові).

Ключові слова: сфера обігу, система регулювання, логістична діяльність, транспортне забезпечення, прогнозування.

JEL Classification: L20; L81; L91.

STRUCTURAL INTERCONNECTIONS OF THE SUBJECTS OF CIRCULATION

Serhii Tkachenko

PhD in Economics, Associate Professor,

Head of the Department of Social and Economic Disciplines

Kharkiv National University of Internal Affairs

27, L. Landau avenue, Kharkiv, 61080, Ukraine

e-mail: sergey_tkachenko@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-5816-4185

The aim of the article is justification of the classification of subjects in a sphere of circulation of goods, which is due to their significant diversity, which is associated with the content of the process of promoting the final product from the supplier to the consumer through a system of warehouses, information support of the market, financing producers, providing services that accompany the movement of goods, future maintenance, state participation in the regulation of the commodity market.

The article substantiates the system of activity of the economic entities of the sphere of circulation as an interconnected complex, which contains the structures providing intermediary activities aimed at interaction through the creation of market institutions.

A classification of wholesalers has been developed, which includes brokers, consignees, and business entities that carry out catalog sales. The specificity of their activity is determined.

It is proved that transport security of commodity markets is one of the most important conditions for positive dynamics of economic growth and dynamic development of the economy of the sphere of circulation, and in the content of its activity the warehouse economy is closely connected with the activity of transport organizations, which are an independent subject of circulation of goods.

It is proved that the most important elements of state regulation in the sphere of circulation include strategic forecasting and planning of socio-economic development, including the development of the consumer market, promotion of competition, support of small business, a set of measures to regulate pricing policy, taxation of economic entities and more.

The functions of the subjects of circulation have been improved due to the development of the commodity market and the expansion of the scope of management and marketing tools in the activity of economic entities, including logistic tools.

It is suggested that the basic functions of the subjects of the turnover should be divided according to the subject of influence (consumers, manufacturers, society in general) and the tools used (logistic and marketing).

Keywords: Sphere of Circulation, System of Regulation, Logistic Activity, Transport Support, Forecasting.

JEL Classification: L20; L81; L91.

Постановка проблеми. Обґрунтування системи діяльності суб'єктів господарювання сфери обігу, як системи відносин, визначає сукупність організацій і служб, які забезпечують функціонування товарних ринків: оптової і роздрібною торгівлі, складського, тарного й транспортного господарства, інформаційні, маркетингові, рекламні, консультаційні, страхові, лізингові й інші організації, пов'язані з обслуговуванням ринків товарів та послуг.

На нашу думку, до числа суб'єктів сфери обігу товарів також варто віднести державні вповноважені органи, банки, інвестиційні фонди, митну систему й інші структури як елементи зовнішнього середовища ринкової інфраструктури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукова цінність дослідження сфери обігу товарів підтверджується численними публікаціями науковців та фахівців відповідного спрямування. Сфера товарного обігу є за своєю економічною суттю дуже складною системою, що обумовлює широкий науковий діапазон пошуку – від комплексних досліджень до деталізованого огляду окремих аспектів її функціонування. Так, Н. Ситник та В. Ситник у своїй праці розглядають конкурентоспроможність сфери товарного обігу України та можливість її посилення внаслідок модернізації (Ситник & Ситник, 2016). З такою ж думкою погоджується й І. Мельник, яка розробляє теоретичні та концептуальні положення соціально-економічної модернізації сфери товарного обігу (Мельник, 2018а, 2018б). Н. Міценко узагальнила теоретико-методологічні засади формування інтегрованих економічних систем у сфері товарного обігу (Міценко, 2015). Попри суттєві дослідження в означеній сфері мінливість складу суб'єктів сфери товарного обігу вимагає постійного уточнення їх класифікаційних ознак.

Метою статті є класифікаційне обґрунтування суб'єктів сфери обігу товарів, що

обумовлюється значною їх розмаїтістю, яка пов'язана зі змістом процесів просування кінцевого продукту від постачальника до споживача через систему складів, інформаційного забезпечення ринку, фінансування виробників, надання послуг, що супроводжують рухи товару, подальшого обслуговування, участі держави в регулюванні товарного ринку.

Основні результати дослідження. Сфера обігу формується як взаємопов'язаний комплекс, який містить структури, що забезпечують посередницьку діяльність спрямовану на взаємодію через створення ринкових інститутів торгових взаємозв'язків, в тому числі і надання послуг із транспортного, інформаційного та складського забезпечення, які включають виробників, оптових торговців та посередників (в тому числі брокерів та агентів), спеціалізованих торгових організацій, суб'єктів інформаційного забезпечення, роздрібною торгівлю та сферу додаткових послуг з обслуговування і кінцевих споживачів (Морозов & Бойко, 2018).

Слід наголосити, що зазначені суб'єкти в процесі свого функціонування взаємодіють із роздрібною торгівлею й сферою послуг, безпосередньо виконуючи або сприяючи виконанню посередницьких функцій, що забезпечують рух товару від підприємств-виробників до споживачів.

Головне функціональне призначення посередників сфери обігу полягає в тому, що вони, маючи інформацію про кон'юнктуру ринку, прискорюють процес руху товарів, за рахунок чого формуються окремі елементи скорочення операційних витрат з доставки та подальшого супроводження номенклатурної продукції, а в умовах постійної кількісної динаміки суб'єктів сфери обігу розвиваються і принципово нові організаційно-правові форми господарювання, розширюється номенклатура операційної діяльності, трансформується та вдосконалюється технологія

обслуговування.

У свою чергу, ми можемо спостерігати ґрунтовні трансформації ролі держави в сфері обігу, політика якої спрямовується на створення механізмів, що забезпечують розвиток товарних ринків і формування необхідних організаційно-економічних передумов для ефективного конкурентного середовища, а свобода підприємницької діяльності обмежується регламентуючими законодавчими актами і контролюючим державним апаратом.

Разом з тим, державні вповноважені органи здійснюють видачу ліцензій на окремі види торгівельної діяльності, а через встановлення регламентуючих стандартів товарів, їх безпеки, впливу виробництва на навколишнє середовище здійснюється додатковий вплив на формування товарного ринку, створюється сприятливе середовище розвитку суб'єктів господарювання, вдосконалюються конкурентні відносини в сфері обігу та забезпечується розширення інформаційної бази на основі створення системи моніторингу ринку (Мазараки et al., 2006).

Таким чином, до найважливіших елементів державного регулювання в сфері обігу можна віднести стратегічне прогнозування й планування соціально-економічного розвитку, включаючи розвиток споживчого ринку, заохочення конкуренції (антимонопольні закони), підтримку малого бізнесу, комплекс заходів з регулювання політики ціноутворення, системи оподаткування суб'єктів господарювання тощо.

Одним з фундаментальних суб'єктів сфери обігу є оптова торгівля, що взаємодіє як з підприємствами роздрібною торгівлі, громадського харчування, послуг, так і з підприємствами-виробниками та споживачами товарної продукції для організації виробництва.

З погляду процесу руху товарів і витрат на його здійснення оптова торгівля вважається більш вигідною та ефективною, виконуючи функції з доставки і реалізації продукції у порівнянні з прямим постачанням та відповідною діяльністю виробників. Крім того, до функцій оптової торгівлі традиційно відносять реалізацію і просування продукції до споживачів, закупівлі й формування товарних асортиментів, постачання продукції великими партіями, складування, транспортування, фінансування, а також прийняття певного ризику з закупівлі великих партій товарів та їх зберігання на складах (Богославець & Трубей, 2014; Чорна, Бугрименко, & Зонвіре, 2019; Шуміло, 2018).

Тут же відзначимо, що відповідно до класифікації суб'єктів оптової торгівлі, запропонованої Ф. Котлером (Котлер, Бергер, & Бикхофф, 2016), існує чотири типи посередницьких структур, діяльність яких можна

віднести до оптової торгівлі: власне оптові торговці; брокери й агенти; різні відділення й контори виробників і роздрібних торговців; різні спеціалізовані оптові організації.

Залежно від сфери діяльності до оптових торговців належать оптові фірми і дистриб'ютори, що поділяються на оптових посередників з повним і обмеженим циклом обслуговування споживачів.

Повний цикл обслуговування припускає виконання функцій, пов'язаних зі збереженням матеріальних запасів на приналежних оптовим торговцям складах, утриманням персоналу, наданням кредитів та відтермінувань з оплати як виробникам, так і споживачам, доставкою товарів на адресу конкретних споживачів.

Подібні оптові організації поділяються на організації з обслуговування роздрібних торговців, організації з обслуговування виробників продукції і організації з надання різного роду послуг. Обидва типи організацій належать до дистриб'юторів виробленої продукції.

Обмежений цикл обслуговування припускає виконання функцій постачання роздрібною торгівлю товарів обмежених асортиментів, реалізація товарів за готівку.

Типовими представниками цієї категорії оптових посередників виступають брокери, консигнатори, суб'єкти підприємництва, що здійснюють реалізацію за каталогами та ін.

Особливість брокерів і агентів, як оптових посередників, обумовлена тим, що вони не приймають на себе право власності і виконують лише функції зі сприяння купівлі-продажу, отримуючи комісійну винагороду за погодженням з виробниками тарифом або відсотком від ціни реалізації.

Основне завдання брокера полягає в поєднанні покупців і продавців для здійснення угод. При цьому брокери не мають складських площ, не займаються зберіганням і доставкою партій товарів і їх складуванням, не приймають на себе будь-яких зобов'язань з постачання товарів, їх якості та ін.

На відміну від брокерів агенти представляють інтереси продавця або покупця, але так само, як і брокери, не мають право власності на товар і отримують комісійну винагороду за проведені угоди з реалізації товарів.

Специфіка діяльності відділень і контор виробників і роздрібних торговців, пов'язаних з оптовою торгівлею, полягає в тому, що операції з закупівлі та реалізації товарів виконуються безпосередньо продавцями або покупцями, на відміну від збутових контор, де виробники беруть на себе функції оптового збуту без залучення оптових посередників.

Незалежно від категорії, до якої належать оптові посередники, і обсягу виконува-

них функцій вони тісно пов'язані зі складською діяльністю. Винятком є діяльність брокерів і агентів.

Склади, що виконують визначальну роль в організації руху товарів є важливим елементом інфраструктури ринку, та використовуються, як правило, для створення матеріальних запасів, забезпечення схоронності і наступної доставки продукції на адресу споживачів.

Відомо, що за своїм призначенням складське забезпечення поділяється на розподільні склади (призначені для зберігання готової продукції з наступною доставкою її кінцевим споживачам) і логістичні центри (призначені для зберігання більше широких асортиментів продукції і можуть перебувати в різних пунктах загальної системи руху товарів).

Роль складського господарства для сфери обігу товарів визначається також і тим, що вони є пунктами для сортування матеріалів, пакування і створення партій відвантаження. У цьому випадку склади отримують продукцію від різних постачальників, формують партії товарів на адресу конкретних замовників.

За змістом своєї діяльності складське господарство тісно пов'язане з діяльністю транспортних організацій, які являють собою самостійний суб'єкт сфери обігу товарів, а з макроекономічних позицій функціонування транспортного комплексу визначається співвідношенням попиту та пропозиції на транспортні послуги в сфері обігу, станом транспортних і товарних ринків, динамікою розвитку внутрішньої торгівлі, галузей промисловості й сільського господарства, а також факторами, що обумовлюють цю динаміку.

На нашу думку, транспортне забезпечення товарних ринків виступає однією з найважливіших умов позитивної динаміки економічного росту і динамічного розвитку економіки сфери обігу.

Особливість системи господарювання транспортних організацій, як суб'єктів сфери обігу товарних ресурсів, полягає в функціях, спрямованих на просування товарів від продавця до споживача, а, відповідно, своєчасність постачання на адресу конкретних споживачів займає одне із центральних місць у сучасній логістичній системі.

На наш погляд, можливість вибору системи транспортування обумовлена швидким розвитком ринку інфраструктурних послуг, виникненням безлічі нових транспортних підприємств, заснованих на приватній формі власності, а також появою конкуренції за транспортне обслуговування споживачів, що дозволяє визначити альтернативні джерела, які відповідають критеріям швидкості доставки, частоти й надійності поставок, пропускну здатності, доступності і ціни транс-

портування, і, як наслідок, скорочення відповідних витрат.

До суб'єктів інфраструктури сфери обігу нами також віднесені підприємства сфери послуг, які відрізняються значною видовою розмаїтістю.

Практика показує, що за останні роки сфера послуг помітно розширилася, що пов'язано як з ускладненням виробництва, так і насиченням ринку товарами повсякденного попиту.

Крім того, у сфері обігу значний розвиток отримали послуги банківської діяльності, виникли нові сфери сервісу, що базуються на інтеграції комп'ютерної техніки і ресурсів телекомунікацій, які створюють нові можливості для ведення електронного бізнесу.

У зв'язку із цим ми думаємо, що значимість сфери послуг як важливої складової інфраструктури товарного ринку для сфери обігу визначається тим, що багато видів діяльності, які не мають самостійного значення для кінцевих споживачів є послугами, що споживаються проміжними покупцями, тобто оптовою і роздрібною торгівлею.

При цьому такі послуги, як правило, мають чітко виражену комерційну спрямованість і орієнтовані на забезпечення функціонування процесів виробництва, обігу й споживання матеріальних і нематеріальних благ.

З позицій розвитку сфери обігу особлива роль, на нашу думку, належить послугам посередників, тому що, з одного боку, при наданні цих послуг у процесі обігу товарів вивільняється частина трудових ресурсів зі сфери матеріального виробництва, а з іншого боку – такі послуги забезпечують населенню можливість придбання необхідних товарів.

При цьому посередники стали виконувати не лише традиційні для них функції реалізації товарів і надання торгово-закупівельних послуг, що істотно розширює традиційну сферу їх діяльності.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що функції, обумовлені метою розвитку сфери обігу, визначають рівень забезпечення взаємозв'язку між структурними елементами товарних ринків, що сприяє вільному руху товарів, безперервному процесу відтворення й безперервному функціонуванню суб'єктів господарювання.

Відповідно до цієї мети, на нашу думку, основні функції суб'єктів сфери обігу варто підрозділяти залежно від суб'єкта впливу (споживачі, виробники, суспільство в цілому) і від використовуваних інструментів (логістичні й маркетингові).

Розглядаючи підгрупу функцій, спрямовану на споживачів, ми можемо виділити загальні характеристики товарної пропозиції, в тому числі надання послуг з закупівлі та

доставки, а також безпосередню організацію системи реалізації продукції, оскільки саме ця підгрупа відповідає основній орієнтації суб'єктів. В свою чергу зазначену підгрупу можна додатково поділити за механізмами її реалізації, а саме, функціями, спрямованими на споживачів роздрібних торгових операцій (стаціонарної торгівлі, пересувної, посилкової, через глобальні комп'ютерні мережі); аукціонної та комісійної торгівлі; торгівлі по попередніх замовленнях покупців, у тому числі, через торгівельних агентів та дилерів.

У разі орієнтації суб'єктів сфери обігу, спрямованої на виробників, ми виділяємо функції формування виробничих асортиментів товарів (шляхом формування замовлень на їхнє виробництво, виходячи з потреб товарного ринку й наявності платоспроможного попиту), а також логістичні послуги із закупівлі і доставки (організація руху товарів, збут товарів, інформаційні послуги, транспортно-експедиційні послуги, в тому числі обслуговування перевезень морським транспортом та моніторинг руху вантажів); організація тендерних торгів; складування і зберігання, формування каналів розподілу та формування товарних резервів, страхування комерційних ризиків, пов'язаних з рухом товарів.

Окремо слід наголосити, що надання додаткових виробничих послуг з підготовки товарів до виробничого споживання, технологічної обробки, перевірки якості, пакування, ремонту й монтажу, комплектації обладнання та ін. є невід'ємною складовою діяльності сфери обігу, що не лише формує позитивний імідж суб'єкта, а і забезпечує додатковий попит.

Розглядаючи функції, спрямовані на суб'єкт сфери обігу, ми додатково можемо віднести в зазначену підгрупу операції із техніко-економічного обґрунтування інвестиційних проектів та фінансової діяльності, в тому числі із надання товарного і комерційного кредиту.

Окрему групу функцій суб'єктів сфери обігу ми можемо віднести до напряму на-

дання маркетингових послуг із закупівлі товарних ресурсів і стимулювання продажів; проведення маркетингових досліджень; вибору каналів розподілу товарів; формування цін на товари; планування товарних асортиментів, підготовки кон'юнктурних довідок і оглядів, а також здійснення товарних інтервенцій з метою впливу на цінові характеристики ринку і забезпечення безперервності товарного постачання.

Вдосконалення наведеного переліку функцій суб'єктів сфери обігу, безумовно, потребує подальшого аналізу, що обумовлено розвитком товарного ринку й розширенням сфери використання інструментів менеджменту та маркетингу в діяльності суб'єктів господарювання, в тому числі і логістичний інструментарій.

Відзначимо лише, що відправною крапкою використання логістики є вивчення вимог споживачів, які зацікавлені в прискореній доставці товарів, готовності постачальника до термінових поставок, швидкій заміні несправних і неякісних товарів.

При цьому, розробляючи логістичні системи, суб'єкти сфери обігу товарів мають за мету мінімізацію сумарних витрат, пов'язаних з рухом товарних потоків, враховуючи показники як безпосередніх витрат на транспортування та складування, так і витрат, пов'язаних із втраченим доходом внаслідок затримок і некомплектних поставок.

Фундаментальний вплив на вибір варіанту реалізації логістики має фактор часу. Обробка замовлень за часом повинна прагнути до мінімізації, і чим триваліший цикл обробки замовлень, тим менше споживач зацікавлений у реалізації обраного варіанту реалізації логістичного рішення, що пов'язане зі скороченням прибутку суб'єкта, де ефективність функціонування суб'єктів сфери обігу залежить від обґрунтування й вибору структури й рівнів каналів розподілу товарів.

Література

1. Ситник Н. С., Ситник В. Ю. Формування конкурентоспроможної системи сфери товарного обігу на основі модернізації. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2016. Т. 21, Вип. 6. С. 70–74.
2. Мельник І. М. Теоретичні аспекти модернізації сфери товарного обігу як складної соціально-економічної системи. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2018. Вип. 32. С. 36–41.
3. Мельник І. М. Проектування концептуальних положень соціально-економічної модернізації сфери товарного обігу. *Бізнес Інформ*. 2018. № 11. С. 229–235.
4. Міценко Н. Г. Формування інтегрованих економічних систем у сфері товарного обігу. *Торгівля, комерція, підприємництво*. 2015. Вип. 19. С. 133–141.
5. Морозов Р. В., Бойко А. О. Економічна роль біржової торгівлі та сучасні тенденції її розвитку. *Агросвіт*. 2018. № 9. С. 3–8.
6. Внутрішня торгівля в Україні: економічні умови ефективного розвитку : монографія / А. А. Мазаракі та ін. ; за ред. А. А. Мазаракі. К. : КНТЕУ, 2006. 195 с.
7. Шуміло О. С. Науково-методичний підхід до оцінювання впливу чинників зовнішнього середовища на

економічну безпеку підприємств роздрібної торгівлі. *Інтелект XXI*. 2018. № 1. С. 150–155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2018_1_35 (дата звернення: 17.11.2019).

8. Чорна М., Бугрименко Р., Зонвіре О. Методичний підхід до оцінювання можливостей стратегічної трансформації підприємств роздрібної торгівлі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2019. № 204. С. 51–56.

9. Богославець Г. М., Трубей О. М. Проблеми та перспективи розвитку підприємств оптової торгівлі України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2014. № 5(2). С. 28–32.

10. Котлер Ф., Бергер Р., Бикхофф Н. Стратегический менеджмент по Котлеру: Лучшие приемы и методы. М. : Альпина Паблишер, 2016. 143 с.

References

1. Sytnyk, N. S., & Sytnyk, V. Yu. (2016). Formation of competitive system of commodity circulation based on modernization. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Seriya : Ekonomika*, 21(6), 70–74. (in Ukrainian)

2. Melnyk, I. M. (2018). Theoretical aspects of modernization of the sphere of commodity circulation as a complex socio-economic system. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser. : Ekonomichni nauky*, 32, 36–41. (in Ukrainian)

3. Melnyk, I. M. (2018). Designing of conceptual provisions of socio-economic modernization of the sphere of commodity circulation. *Business Inform*, 11, 229–235. (in Ukrainian)

4. Mitsenko, N. H. (2015). Formation of integrated economic systems in the sphere of commodity circulation. *Torhivlia, komertsiiia, pidpriemnytstvo*, 19, 133–141. (in Ukrainian)

5. Morozov, R. V., & Boiko, L. O. (2018). Economic role of stock trading and current trends in its development. *Ahrosvit*, 9, 3–8. (in Ukrainian)

6. Mazaraki, A. A. (Ed.). (2006). *Domestic Trade in Ukraine: Economic Conditions for Effective Development*: Monograph. Kyiv: KNTEU. (in Ukrainian)

7. Shumilo, O. S. (2018). Scientific and methodological approach to the assessment of the influence of environmental factors on the economic security of retailers. *Intelekt XXI*, 1, 150–155. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2018_1_35. (in Ukrainian)

8. Chorna, M., Buhrymenko, R., & Zonvire, O. (2019). Methodological approach to assessing prospects for strategic transformation of retailers. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics*, 3(204), 51–56. (in Ukrainian)

9. Bohoslavets, H. M., & Trubei, O. M. (2014). Problems and prospects of development of Ukrainian wholesale trade enterprises. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky*, 5(2), 28–32. (in Ukrainian)

10. Kotler, F., Berger, R., & Bikhoff, N. (2016). *Strategic Management: Best Practices and Methods*. Moscow: Al'pina Pablisher. (in Russian)